

PRIMORSKI DNEVNIK je zaceel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdoba« v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužnji Evropi

Čas za dejanja

Trije dogodki so se v minulem tednu neposredno povezali na tržaško stvarnost oziroma na stvarnost, ki je nastala kot plod dolgotrajnega zorenja odnosov ob meji in med sosednjimi državami. Trije dogodki, katerih projekcija je usmerjena samo kot refleks v preteklost, v resnici pa izključno v prihodnost ali bolje v možnosti, ki jih prihodnost ponuja Trstu, na delu in celotnemu področju ne-prednega sosedstva med Italijo in Jugoslavijo, pa tudi preko meja tega sosedstva v evropsko razsežnost.

Obisk zunanjega ministra Forlanija v Beogradu, dva meseca po tem, ko je ratifikacijskih listin o-simskesa sporazuma, je služil kot dobra in gotovo tudi kot oboje-transtvo zaželjena priložnost za poudaritev nase stvarnosti v odnosih med sosedoma. Sredi tega tedna se bo v Beogradu začela prva faza verifikacije helsinške listine v evropski varnosti in sodelovanju. Jugoslavija in Italija prihajata nanjo z osimskimi sporazumi, kot doslej najbolj konkretnim prispevkom v duhu te listine. Prihajata, z dokončno ureditvijo nemega vprašanja, ki je vsa po-njava leži zastavljeno medsebojnih odnose, prihajata pa tudi s konkretnim predlogom gospodarskega in drugega sodelovanja v področju, mimo razlik v družbenih sistemih, ki so se v tem primeru pokazale ne kot ovira, pač pa spodbujajo za njih premostitve v interesu dobrega sosedstva in evropskega sodelovanja. »Meje, ki smo jih dokončno zaznamovali, ne ločijo dveh sovražnih svetov. So meje mira in sodelovanja in vedno med nami, med nami prijateljske, če bomo znali osimski sporazume uveljavljati in izpolnjevati.«, je dejal Forlanijev obisk v Beogradu in to v bistvu petek ponovi tudi na seji italijanske vlade, ko je poudaril, da se oboje državi obvezata, da bosta okrepili sodelovanje na obmejnem področju, se zlasti po ratifikaciji osimskih sporazumov, na gospodarskem, ekološkem, kulturnem, znanstvenem in tehničnem področju in še, da je »na dobri poti sestavljanje komisij za preučevanje raznih vprašanj, ki zadevajo izvajanje sporazumov, še zlasti kar zadeva prsto cono, za katero smo se domnili, da mora spo-volniti zelo stroge norme za za-ščitno naravnega okolja«.

Forlanijev obisk v Beogradu in njegovi razgovori z najvišjimi predstavniki Jugoslavije s Titom na čelu so torej pomenili na eni strani potrditev začeta »večja obseja med Italijo in Jugoslavijo, na drugi strani pa so bili tudi že priložnost za ugotovitve, da je se-raj čas, ko je treba pristopiti k praktičnemu izvajanju vseh dose-ženih sporazumov.

Intencija, ko je Forlanijev obisk v Beogradu na politično-diplomatični ravni potrjeval dostransko in mednarodno tezo sporazuma med narodoma, sta mu v Trstu z jezikom gospodarstvenikov pritrjevali predsednik Confindustria Carli in predsednik tržaške zveze industrij, Modiano, torej človeka, ki ima vse atribute in tudi vse interese, da tolmačita koristi italijanskega na splošno in tržaškega, oziroma delnega gospodarstva spe-cifično.

Niti prvi in niti drugi nista za-nudila priložnosti, da bi, ne gle-č na nekatere koncesije tržaškim nacionalističnim krogom, jasno po-sledila, kako kritičen je gospodar-ski položaj v državi in da je go-spodarski del osimskih sporazumov vključno z industrijsko prsto cono in Krasu velika šansa tako za ita-lijansko, kot za tržaško gospodar-stvo, saj je, ki je nikakor ne more zamuditi, s najmanj pa iz-raznih anarhističnih nacionalističnih težnj. Jase, je bil Carli, ki je tržaški nacionalistični eliti o-čeno Rotarij in Lions klubov de-ja, da »ne razume, kako morejo izhajati problemi in negotovitosti, ko se od vas želi srečanje z ju-goslavanskim gospodarstvom« in je odločno dodal: »Potreben je pre-vrat, lotite se dela...« Se bolj pomeni je bil Modiano, ko je podal »naravnost dramatično sliko naza-vanega sociogospodarskega stvarno-sti v Trstu. V zadnjih petih letih se je pretežno prebivalstva od niti 300 tisoč enot znižalo za 9 tisoč. Zapo-slevo v javnih službah se iz leta v leto veča na škodo zaposlitve v proizvodnih dejavnostih. Sipa, da bi se zavarovalni zavod za socialno skrbstvo plačeval 105 tisoč pokojnin, od ka-terih v veliki večini starostnih. Pristajajoče in pomorstvo nimala potrebnih struktur, gradbeništvo je

KOT POGOJ ZA PROGRAMSKI SPORAZUM

Socialisti poudarjajo nujnost stvarnih političnih jamstev

Dokaj kritični do rezultatov dosedanjih srečanj so bili tudi predstavniki ostalih manjših strank ustavnega loka - Molk komunistov in demokristjanov

RIM, 11. — V vrsti srečanj, predvidenih za prihodnji teden, je edina novost sestanek strank us-tavnega loka s sindikati. Sreča-nje bo najbrž proti koncu tedna, potem ko bodo stranke v četrtek ocenile dosedanje rezultate dela tehničnih komisij. V pričakovanju sporazuma, ki je po mnenju mno-gih komentatorjev možen, so manjše stranke najglasnejše v prika-zanju svojih stališč in pomislekov.

Prvi so se oglasili socialdemo-krat, ki strajajo z možnostjo ne-posrednega sporazuma med KD in KPI. Podtanjni PSDI Longo je za jutrišnje številko strankinega gla-sila »Umanità« pripravil uvodni članek, v katerem med drugim poudarja, da »se je delo komisij ustavilo ob vprašanjih, ki zahtevajo zelo točne politične izbire. KD in KPI pa po mnenju social-demokratskega podtanjnika skuša-ta zavlačevati pogajanja o naj-bolj kolidirnih in zgočih vprašanjih, ker »demokristjani hočejo ohraniti oblastno nadutost in podpreti Andreottijevo enobarvno vladov, komunisti pa se skušajo vrniti med vladajoče stranke. Čeno te-ga sporazuma, prvega koraka na poti sklepanja zgodovinskega kom-promisa, naj bi pa ne plačale pred-vsem manjša stranka, katerim ne bi preostalo drugega, kot da z združenimi močmi uberejo dru-gačno pot. Kaže, da bi se zlasti socialdemokratki čutili izločene iz programskega sporazuma, če sled-nji ne bi predvideval tudi sestavo nove vlade, v kateri bi seveda PSDI moral imeti svoje zastop-nike«.

Liberalci, ki bi prav tako radi poudarili svojo neodvisnost, so pripravili dokument o programu. Vsebinska pomenitev se ni znana, ve se pa, da je PLI v 30 tipičnih straneh načela najrazličnejša vprašanja, od volitev za evropski pa-rlament do ukrepov za pospeševanje kmetijskega. Oglasili pa so se tudi republikanci, ki opozarjajo, da »mora imeti prednost reševa-nje gospodarske krize«.

Kritično do sporazumevanja med strankami ustavnega loka je bil tudi CK PDUP. Tajnik Magri je pozval levičarski stranki, naj od-ločno postavita svoje zahteve in naj se ne pustita vplesti v skle-panje sporazuma z zastarelim in vsebinsko pomanjkljivim pro-gramom.

Kaže pa, da bodo pogajanja hi-treje napredovala po Morovem povratku iz Španije. Socialisti v uvodnem članku, ki bo objavljen v jutrišnjem »Avanti«, prizna-vajo, da dogovor ni več daleč, obenem pa opominjajo, da »socialisti niso pripravljeni na sodelo-vanje, če ne bo tehničnih jamstev za prenovitev in bo vse skupaj le poskus preslepitve javnega mne-nja. PSI bo pristal na program-ski sporazum — nadaljuje socia-listično glasilo — če bodo politič-na jamstva jamstva. Obenem stranka jemlje na znanje, da KD za-vrata vladni sporazum, vsekakor pa ne soglašata s sklenitvijo spo-razuma o zgolj parlamentarni ve-čini«.

S podobnimi besedami je tajnik PSI Craxi med zborovanjem v Ferrari orisal meje socialistične-ga optimizma. »KD je doslej po-

preiskavo o umoru sodnika Occor-sia in ki je v tem okviru večeraj podpisal zaporne naloge za Mar-cia Pozzana, Eliodora Pomaria, Cle-menteja Grazianija, Elia Massa-grandea in Gaetana Orlanda je zahteval od Interpola, naj začas-no aretirajo osumljenca. To je pri-vi korak v postopku za ekstradi-cijo. V prihodnjih dneh bo dr. Cor-rieri poslal zadevno gradivo špan-skim kolegom z zahtevo po izro-čitvi Massagrandea in Pomaria, postopek za nadaljevanje delovanja sindikata so v sklepni dokumentu, ki so ga delegati soglasno odo-brili.

Sindikalna organizacija je do-kazala, da lahko odprto in zave-stno razpravlja o svojih napa-kah, tako na politični ravni kot glede sindikalne strategije. O tem jasno pričajo posegi več kot 200 delegatov, ki so dali svoj prispe-

več k razpravi. Samokritični po-segi pa niso preprečili, da bi o-cenili v pravi luči tudi dosežene rezultate, ki so bili ponosno zelo pomembni kot na primer na p-d-ročju obnove delovnih pogojev ter uveljavitve sindikalnega giba-nja, na drugih področjih, kot na primer glede gospodarske politike, pa so bili manj uspešni. CG IL je odprto razpravljal o vseh teh vprašanjih, še zlasti glede lastne avtonomije ter vpliva, ki bi ga sprememba političnega vod-stva v državi lahko imela na av-tonomijo organizacije.

V svojem zaključnem posegu je Lama ponovno zahteval sestanek s političnimi strankami v konč-nem delu pogajanja za sestavo programa. Potrdil je smernice, ki jih je že dal v svojem uvodnem poročilu glede sindikalne enotno-sti, politične plač in socialnega varstva ter glede emancipacije žensk. Izrazil je tudi željo, da bi čimveč žensk stopilo v sindikalno

S POTRĐITVIJO LAME ZA TAJNIKA ZAKLJUČEN DEVETI KONGRES CGIL

Zaposlitev in vprašanje Juge v ospredju prizadevanja sindikata v prihodnjih štirih letih - Izvoljeno novo tajništvo - Lama zahteva sestanek s političnimi strankami

RIMINI, 11. — Z zaključnim poročilom ter s ponovno izvolitvijo Luciana Lama za generalnega tajnika sindikalne organi-zacije, se je po šestih dneh raz-prave končal deveti kongres CG IL. Naša organizacija izhaja iz tega kongresa, je dejal Lama, kot enoten sindikat, v katerem upo-števamo vse glasove, ki zagovar-ajo obnovo družbe ter uveljavit-ve delavskih pravic. CGIL izha-ja iz devetega kongresa, ki je v enotni, pripravljeno, da se spo-pade s težavnimi nalogami, ki so pred delavskim gibanjem. Smernice za nadaljevanje delovanja sindikata so v sklepni dokumentu, ki so ga delegati soglasno odo-brili.

Sindikalna organizacija je do-kazala, da lahko odprto in zave-stno razpravlja o svojih napa-kah, tako na politični ravni kot glede sindikalne strategije. O tem jasno pričajo posegi več kot 200 delegatov, ki so dali svoj prispe-

več k razpravi. Samokritični po-segi pa niso preprečili, da bi o-cenili v pravi luči tudi dosežene rezultate, ki so bili ponosno zelo pomembni kot na primer na p-d-ročju obnove delovnih pogojev ter uveljavitve sindikalnega giba-nja, na drugih področjih, kot na primer glede gospodarske politike, pa so bili manj uspešni. CG IL je odprto razpravljal o vseh teh vprašanjih, še zlasti glede lastne avtonomije ter vpliva, ki bi ga sprememba političnega vod-stva v državi lahko imela na av-tonomijo organizacije.

V svojem zaključnem posegu je Lama ponovno zahteval sestanek s političnimi strankami v konč-nem delu pogajanja za sestavo programa. Potrdil je smernice, ki jih je že dal v svojem uvodnem poročilu glede sindikalne enotno-sti, politične plač in socialnega varstva ter glede emancipacije žensk. Izrazil je tudi željo, da bi čimveč žensk stopilo v sindikalno

vodstvo. Ob koncu je še izrazil solidarnost kongresa CGIL s sode-nikom, odvetnikom, voditeljem pod-jetij in novinarjem, ki so postali tarča prevratniškega nasilja, kot tudi policaji in karabinjerji.

Generalni svet CGIL, ki se je sestel takoj po zaključku kongre-sa je soglasno izvolil Luciana La-mo za »generalnega tajnika, za njegovega namestnika pa Maria-nettija. V novo tajništvo so sto-pili, poleg Lama in Mariannetta, še Bonaccini, Dido, Garavini, Gio-vannini, Giunti, Rossio, Scheda, Trentin, Verzelli in Zuccherini. Prvi so člani tajništva, doseda-rji: generalni tajnik zveze kovi-narjev Trentin, bivši generalni tajnik poljskih delavcev Rossio in bivši tajnik sindikata železničarjev Zuccherini.

Zaposlitev, vprašanje Juge, o-bramba svobode in demokracije: to so glavne točke skupne strate-gije sindikata, ki ga CGIL postavlja v žarišče svojega delovanja za prihodnje štiri leta. Sklepi kon-gresa, ki so ga soglasno odobrili, potrjuje nujnost, da sin-dikalno gibanje uresniči te cilje z vsemi svojimi pobudami. Kar zadeva politični položaj omenja dokument izreden pomen, ki ga ima poskus demokratičnih in ljud-skih strank, da dosežejo program-ski sporazum. Gre za politično dejanje, pravi CGIL, ki ustreza prizadevanjem delavcev in sin-dikalnega gibanja.

V zvezi z javnim redom CGIL odločno zavrača policijski pripor-ter odločno zagovarja pravico po-liticev, da ustanovijo svojo sin-dikalno organizacijo, ki naj pri-stopi k federaciji CGIL - CISL - UIL. Programski sporazum med strankami bo moral vsebovati tudi smernice gospodarske politike, ki mora rešiti vprašanje za-positivev in Juge.

Predsedstvo 9. kongresa CGIL je poslalo direktorju prvega tele-vizijskega dnevnika protestno bro-zovajko, zaradi izredno skrajne o-blike, v kateri je dnevnik poro-čal o kongresu v nasprotju z ob-širnimi poročili, ki ga je imel vs italijanski tisk. (1f)

VČERAJ V SENIGALLII

Albinu Bubniču nagrada za »živiljenjsko delo«

Zveza kronistov mu je podelila priznanje za njegov prispevek k odkrivanju resnice o Rižarni

SENIGALLIA, 11. — Ob prisot-nosti krajevnih, državnih in dr-žavnih oblasti so v občinski pa-laci tega obalnega mesta pri An-coni podelili letne nagrade, ki jih Zveza italijanskih kronistov, pod pokroviteljstvom predsednika republike Leonija in s sodelova-njem občine Senigallia namenil najzaslužnejšim častnikarjem s področja krajevnih kronik.

Kratko, vendar doživeto in zbrano svečanost je pred števil-no publiko začel krajevni župan Orciari, za njim pa sta prisotne pozdravila predsednik pokrajine Ancona, predstavnik delnega odhoda in delnega sveta ter predsednik Zveze italijanskih kro-nistov Passetti.

Nagrada za »živiljenjske zaslu-ge« je letos prejel — kot smo že pisali — častnikar Primorske-ga dnevnika Albin Bubnič. Pomebna žirija, ki je preučila kan-didature, je svoj sklep utemeljila s pomembnim in nesebičnim pri-spevkom, ki ga je Bubnič dal pri odkrivanju zgodovinske resnice o edinem uničevalnem taborišču na italijanskem ozemlju, pri iska-nju krivice in zbiranju gradiva, na katerem je temeljil sicer za-poznili in nepopolni proces proti odgovornim za zločine v Rižarni. Ne gre, kot so poudarili govor-niki, samo za častnikarsko posl-anstvo, temveč za živiljenjski za-ved bivega deportiranja v nacistič-nih taboriščih, ki je dobesrden del svojega poklicnega ustvarjanja posvetil globokemu idealu vred-notenja epopeje protifasističnega odpora in torej vzgajanja mladih rodov.

Bubnič je zlatu kolajno za »živiljenjske zaslu-ge« podelil tudi predstavnik »vrednotnega vodstva častnikarske zbornice Au-relio Piva, starejši novinar, ki je tudi sam bil med voditelji par-tizanskega odpora v Venetu. Zi-

Veriga črnih zločinov od Trga Fontana do umora Occorsia

Zaporni sodnik, ki jih je flo-rentinski sodnik Alberto Corrieri v petek podpisal za Clementeja Grazianija, Elia Massagrandea, Eliodora Pomaria, Salvatoreja Francio, Gaetana Orlanda in Marcia Pozzana niso bili samo nenejajoči, pendar zelo pomem-ben razplet v preiskavi o umoru namestnika rimskega državnega pravdnika pač pa pomenijo po-memben korak naprej za vse preiskave o črni mreži. Imena obtožencev, ki so med sestankom na vrhu v Madridu v imenu zlo-glasne teroristične organizacije »ordine nuovo« obsodili na smrt sodnika, ki si je drnil razpusti-ti skupino na osnovi take imeno-vanega zakona Selba, dokazuje-jo obenem, da so vsi teroristični izpadi vsi poskusi državnega udara, ki od 1968. leta okrevlja-jo Italijo in ki jih poznamo pod skupnim imenom strategija na-petosti in terorja, zelo tesno po-vezani med seboj, tudi ne ale-da na fasistično ideologijo, ki jih je prevezala in združevala.

Kot smo poročali so trije glavn-ki dokazi na katerih je florentin-ski sodnik osnoval zaporne na-loge ter obnovil potek dogodkov:

loje, ki je naročil Giannettiniju in Rautiliju knjigo »Mani rosse sulle forze armate« do bivšega šefa SID in načelnika glavnega štaba adm. Henkeja, ki je za-pelnil knjigo ter prikriti sodnikom dejstvo, da je bil bivši častnikar agent obveščevalne službe, do gen. Maletti in stolnika La Bru-ne, ki sta omogočila Giannettiniju in Pozzana beg v tujino, vsi so skušali onesposobiti preiskovalne sodnike in prikriti resnico. Prav tako je obveščevalna služba na zatažni klopi na procesu zaradi poskusa Borghesejevega državne-ga udara in zaradi »Vetrovnece«. Če so vsi ti člani strategije na-petosti in terorja organsko pove-zani med seboj, kot dokazujejo zaporni nalogi, ki jih je podpisal dr. Corrieri, se lahko zaskrblje-no vprašamo, kakšna je bila de-janska ploga obveščevalne služ-be v sprejanju črne mreže.

Doslej je prišel na dan samo delček resnice, vršilec ledene gore, katere podvodne razsežnosti lahko samo slutimo. Nujno pa je, da pride tudi ta skriti del na dan. K temu lahko v odločilni meri pripomoreta proces v Ca-tanzaru zaradi pokola na Trgu

Fontana in rimska obravnava za-radi spodletellega Borghesejevega poskusa državnega udara po go-vojem pa, da predsednik, javni tožilec in zastopniki prizadeti-h strank pogumno in odločno nasto-pijo in ne prepušajo kot se do-gaja v Catanzaru, obtoženem vođenju obravnave.

Pomemben korak naprej v preiskavi o umoru rimskega sodni-ka je bil tudi plod sestankov med italijanskim notranjim ministrom Cossigo ter njegovim španskim kolegom Dokumenti, ki jih je poslala nadriška policija florentinskemu sodniku, so podkrepi-li dokaze, ki jih je zbral in izpol-nil nekatere vrzeli. Če bi politič-na oblast od vsega začeta ubra-la to pot in ne bi s svojimi iza-vami oterevala izterjevalno teo-rijo nasprotnih ekstremizmov, bi najbrž strategiji napetosti in tero-ja še pred časom bili onespob-ljeni, državi pa bi bilo prihrane-nega veliko gorja. Čeprav je bi-lo v tem pogledu zamujenega ve-liko, se ni vse poznejo. Treba je, da se odločno in pogumno nadalje-vati po tej poti.

VOJIMIR TAVČAR

